

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΛΕΠΤΑ 10

ΤΕΤΑΡΤΗ, 21 Μαΐου 1908

Σωφρον

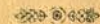
ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ

Εἰς τὴν 4ην σελίδα ὁ στίχος..... λεπτά 20
Εἰς τὴν 3ην σελίδα ὁ στίχος..... λεπτά 50

ΓΡΑΦΕΙΑ :

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 201

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ & ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΩΠ**

ΑΘΗΝΑΙ

Η ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

[Ἄρθρον τοῦ βυζαντινολόγου κ. Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου].

Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πολιτεία καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δι' ἔργων δεικνύουσι φιλόστοργον μερίμναν ὑπὲρ τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν μνημείων, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ξένοι ἐπιστήμονες μὲ χαρὰν βλέπουσι τὴν ἐπιτελουμένην ἐργασίαν καὶ θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς μίαν ἀπὸ τὰς ἐθνικωτέρας μερίμνας τοῦ κράτους, εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ βυζαντινὸν μελέται ἀνθοῦσι καὶ ὁ κόσμος καὶ ἐν Ἑυρώπῃ καὶ παρ' ἡμῖν συνειθίζει ν' ἀγαπᾷ τὸ Βυζάντιον καὶ ν' ἀναγνωρίζῃ τὸ μέγα ἐκπολιτιστικὸν τοῦ ἔργον, — εἰς ἐποχὴν τοιαύτην γίνεται λόγος ἐπιμονὸς καὶ προσπάθειαι καταβάλλονται νὰ κατεδαφισθῇ ἐν ἱστορικῶν μνημείων ὄχι εἰς τὴν ἐρημίαν εὐρισκόμενον, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον μιᾶς ἐκ τῶν μᾶλλον προοδευτικῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

Πρόκειται περὶ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τῆς Καλαμάτας, — λεγῶ Καλαμάτας, διότι Καλαμάτα εἶνε ἡ πόλις, καὶ ὡς εἶπουν ὅσοι θέλουν, ὅτι ἀγνοῶ πῶς τὴν ἐδάπτισαν Καλάμας.

Λοιπὸν πρόκειται περὶ τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου τῆς Καλαμάτας. Οἱ συμπολίται μου Καλαματιανοί, — καὶ τοὺς τιμᾷ ἡ ἀγάπη πρὸς καλλωπισμὸν τὴν ὠραίας πόλεως, — θέλουν νὰ κατασφύσσουσιν εὐρείαν ὁδὸν, ἡ ὁποία, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, νὰ πηγαίνει εἰς τὴν Ὑπαπαντήν. Εἰς τὸ μέσον τῆς σχεδισσομένης ταύτης ὁδοῦ εὐρίσκεται ὁ πολυπαθὴς καὶ πολλὰ ἀκούων ναῖσκος τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου. Τὸν ναῖσκον τοῦτον ἀγωνίζονται, ὄχι ὅλοι, ἀλλὰ μερικοί, νὰ κατεδαφίσουν.

Τὸ Ὑπουργεῖον ἔμαθε τὸ πρᾶγμα. Ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ ἀνδρας ἐγγηράσαντας εἰς τὴν πείραν καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν λειψάνων τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου, οἱ κ. κ. Π. Καβαδίας, Ν. Πολίτης καὶ Σπ. Λάμπρος, ἀπεφάνθησαν, ὅτι τὸ μνημεῖον πρέπει νὰ συντηρηθῇ. Καὶ διὰ νὰ συντηρηθῇ καὶ ἀποσοβηθῇ ὁ ἐπιπροσέχων κίνδυνος ὁ ναὸς ἐκνήρυχθη μνημεῖον ἐθνικόν.

Μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ πάλιν ὁ πτωχὸς ἅγιος Ἀθανάσιος ἐνοχλεῖ μερικοὺς φιλοπροόδους κατοίκους καὶ δημάρχους τῆς πόλεως. Τὸ Ὑπουργεῖον πάλιν στέλλει τηλεγραφικὴν διαταγὴν νὰ φρουρηθῇ ὁ ναὸς, διότι ἠπειλεῖτο ἡ διὰ νυκτὸς κατεδαφίσις τοῦ. Τότε ἔγραψα ἐγὼ ἄρθρον εἰς τὰς «Ἀθήνας» διὰ νὰ δεῖξω ὅτι ὁ ναὸς ἔχει σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν βίον τῆς πόλεως.

Ὁ κίνδυνος παρῆλθεν. Πρὸ ἡμερῶν μαυθάνω, ὅτι πρόκειται νὰ κατεδαφισθῇ ὁ ναὸς. Κάμνω ἀναφορὰν εἰς τὴν Γεν. Ἐφορείαν, καὶ τὸ Ὑπουργεῖον καθιστάνει τὸν δῆμάρχον τῆς πόλεως προσωπικῶς ὑπεύθυνον διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ μνημείου.

—*—

Με ὀλίγας λέξεις θὰ εἶπω καὶ πάλιν, ὅπως ἄλλοτε εἶπον διὰ περισσοτέρων, τὴν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ναὸς τοῦ Ἀθανασίου καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐκνήρυχθη μνημεῖον ἐθνικόν καὶ διὰ ποῖον λόγον εἶνε ἄξιον συντηρήσεως καὶ δὲν θὰ κατεδαφισθῇ.

Τὸ θύρωμα τοῦ ναοῦ, μὲ τὰς παραστάσεις καὶ τὰ ἐμβλήματατά του μᾶς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τῶν ξένων κατακτητῶν τῆς Δύσεως, τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Φράγκοι ἱππῶται ἔφεραν εἰς τὸν τόπον μας τὰ συνήθεια καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ τόπου των. Μέσα ὅμως εἰς τὰς ἀναμνήσεις αὐτὰς τὰς ξενικὰς προβάλλει καὶ ὁ Δικέφαλος ἀετός μας, διὰ νὰ ἐνθυμίσῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ὅτι ὑπέσταξαν οἱ ξένοι χώρας ἐλληνικὰς καὶ ἐπέβαλον τὰ συνηθῆσθαι τῶν ἑλλήνων ὅμως πάντοτε ζωντανὴ ἡ ἰδέα τῆς μεγάλης Ἑλλάδος.

διὰ ποῖον λόγον εἶνε ἄξιον συντηρήσεως καὶ δὲν θὰ κατεδαφισθῆ.

Τὸ θύρωμα τοῦ ναοῦ, μὲ τὰς παραστάσεις καὶ τὰ ἐμβλήματα τοῦ μᾶς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τῶν ξένων κατακτητῶν τῆς Δύσεως, τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Φράγκοι ἱππῶται ἔφεραν εἰς τὸν τόπον μᾶς τὰ συνήθεια καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ τόπου των. Μέσα ὁμῶς εἰς τὰς ἀναμνήσεις αὐτὰς τὰς ξενικὰς προβάλλει καὶ ὁ Δικέφαλος ἀετός μας, διὰ τὴν ἐνθυμίζῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ὅτι ὑπέταξαν οἱ ξένοι χώρας ἑλληνικὰς καὶ ἐπέβαλον τὰ συνήθειά των, ἔζη ὁμῶς πάντοτε ζωντανὴ ἡ ἰδέα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Αὐτὸ μᾶς λέγει τὸ θύρωμα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Ὁ ἐπιφανὴς μεσαιωνολόγος Buchon, ὁ ἀκάματος ἐκεῖνος ἐρευνητὴς τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας, τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον δὲν ἐξετασθή ὅσον πρέπει, τοῦ ὁποῖου τὴν γιγαντιάζον μάθησιν καὶ ἐργασίαν καταδεικνύω εἰς τὰ «Χρονικά μου τοῦ Μορέως», ὁ ἐπιφανὴς Buchon λέγει ὅτι τὰ θυρώματα ταῦτα εἶνε τῶν χρόνων τοῦ Βιλλαρδουίνου.

Λέγω καὶ ἐπαναλαμβάνω ὁ ἐπιφανὴς Buchon καὶ παραπέμπω ὅσους ἔχουν τὴν ὄρεξιν νὰ μάθουν περὶ τοῦ μεγάλου τοῦ ἔργου περισσότερα, διότι ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Ζησίου, δὲν ἐννοεῖ ἢ προσποιεῖται, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί λέγω καὶ τί γράφω. Τί νομίζει ὁ κ. Ζησίου δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐνδιαφέρει τὸ ὅτι λέγω καὶ πάλιν μέγα τὸ ἔργον τοῦ Buchon.

Πιθανὸν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος νὰ ἦτο κτίσμα τοῦ Βιλλαρδουίνου. Γνωρίζουν οἱ Καλαματιανοὶ, ὅτι εἰς τὴν Καλαμάταν ἐγεννήθη ὁ μέγας πρίγκιψ τοῦ Μορέως, «ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος Βιλλαρδουίνος», ὅτι τὴν πόλιν ταύτην ἰδιαιτέρως τὴν ἠγάπα, ὅπως καὶ ἡ κόρη του, ἡ πριγκήπισσα Ἰσαβέλλα τὸ παραποτάμιον κάστρον τοῦ Νησίου.

Ἀπὸ τότε ἡ πόλις τῆς Καλαμάτας ἔλαβε τὴν ἀνάπτυξίν της, ἀπὸ τότε ἀρχίζει νὰ μνημονεύεται τὸ ὄνομα Καλαμάτα εἰς χρονικά καὶ εἰς ἔγγραφα.

Ἐχομεν λοιπὸν ἐν λείψανον, ἐνθυμίζον τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνέστη ἡ πόλις τῆς Καλαμάτας.

✱

Ἄλλ' ἀκόμη κατὰ περισσότερο μᾶς λέγει ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου.

Μᾶς φωτίζει, ὁποῖα ἦτο ἡ κοινωνικὴ κατάστασις τῆς πόλεως κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας.

Τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ ναοῦ εἶνε οἱ τοῖχοι αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι κοσμοῦνται μὲ τοιχογραφίας. Διὰ μακρῶν περιέγραψα εἰς τὴν διατριβὴν μου τὰς τοιχογραφίας τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου.

Συνοφίζω ἐδῶ ὅσα εἶπον διότι οἱ διάφοροι ἱππῶται τῆς χριστιανωσύνης δὲν τὰ ἐκατάλαβαν. Δὲν τὰ ἐπαναλαμβάνω δι' αὐτούς διότι καὶ πάλιν δὲν θὰ τὰ ἐννοήσουν ἢ δὲν θὰ θελήσουν νὰ τὰ ἐννοήσουν, καὶ θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ λέγουν καὶ νὰ ὑβρίζουν. Ὅλιγον μ' ἐνοχλοῦν ὅ,τι καὶ ἐὰν εἶπουν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθουν ὅσοι θέλουν νὰ μάθουν.

Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου μᾶς ἀνασύρουν μίαν πτυχὴν τῆς κοινωνίας τῆς Καλαμάτας τὸν ΙΖ' αἰῶνα.

Δὲν ἔχουν ἀξίαν, διότι εἶνε καλλιτεχνήματα. Ἐχομεν ἀξίαν, διότι εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶνε. Ἡ ἰδέα τῆς παραστάσεως, ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως καὶ τὸ τεχνικὸν μέρος αὐτῆς, — τὸ τεχνικὸν δὲν θὰ εἴπη καλλιτεχνικόν — οἱ χρωματισμοὶ, καὶ ἡ ἔκφρασις τῶν προσώπων, — εἶνε τεκμήρια τῆς ἱστορίας. Ἡ ἱστορία καὶ ὁ βίος τῆς πόλεως, ἡ ἱστορία τῆς τέχνης πρὸ πάντων δὲ τῆς εἰκονογραφίας, εὐρίσκει εἰς τὰς ἀπερίττους αὐτὰς παραστάσεις τὸ ὑλικόν, τὸ ὁποῖον τῆς χρειάζεται δια μελέτην.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀξίαν ἔχουν αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Εἰς ἓν σκοληκόβρωτον τεμάχιον χάρτου εὐ-

21 Μαΐου 1908

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΔΙΑ ΤΟ Η' ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ,"

Οἱ ἐν Ἀθήναις, ἐν Πειραιεὶ καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τακτικοὶ ἀναγνώσται τῶν «Ἀθηνῶν» ἀποκόπτοντες καθ' ἑκάστην τὸ δελτίον τοῦτο καὶ παραδίδοντες τὰ δελτία τοῦ μηνὸς εἰς τὰ γραφεῖά μας ἢ εἰς τοὺς ἐφημεριδοπώλας, παρὰ τῶν ὁποίων ἀγοράζουσι τὸ φύλλον, θὰ λαμβάνωσι διὰ τοῦ Πρακτορείου καὶ τῶν Ὑποπρακτορείων τῶν ἐφημερίδων τὰ μνημιαῖα Παραρτήματα τῶν «Ἀθηνῶν»

ΔΕΛΤΙΟΝ διὰ τὸ ὄγδον Παραρτήμα α' Ἀθηνῶν

ρίσκομεν μικρὸν σημείωμα χρονικόν· καὶ τὸ τεμάχιον αὐτὸ τὸ φυλάσσομεν. Ἐδῶ ἔχομεν ἄπάνω εἰς τὸν τοῖχον περισσότερον ζωντανὰ χρονικὰ σημειώματα.

Καὶ τὴν ἄξίαν τῶν τοιχογραφιῶν αὐτῶν ἀξάνει τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἔχομεν ἄλλας εἰς τὴν πόλιν τῆς Καλαμάρας. Ὀλίγαι τοιχογραφίαι τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας περιεσώθησαν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν τῆς χώρας· αἱ ἀπομείνανται καθίστανται πολυτιμότεραι.

Ἐπειτα τὸ τέμπλον τοῦ ναύσκου εἶνε ἀξιόλογον, καὶ πρέπει ἐπιμελῶς νὰ συντηρηθῇ.

Τώρα, ὅτε τὸ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τὸ τέμπλον εἶνε ἄξιον λόγου, θὰ σκιρτήσουν ἐκ χαρῆς οἱ χριστιανολόγοι, τῶν ἱεροπολεμικῶν ταγματῶν σταυροφόροι πτωχοπρόδρομοι.

Τὸ τέμπλον ἔχει ἐκατέρωθεν τοῦ μεγάλου εἰς τὸ μέσον σταυροῦ ἀσπίδας. Οἱ χριστιανολόγοι ἐνόμισαν, ὅτι ὁμιλῶ περὶ τῆς συνήθους παραστάσεως τῶν ὄρων ὑπὸ τὸν σταυρὸν. Ἀσπίδας καὶ ἡ Γραφή, φαίνεται, καὶ παραστάσεις χριστιανικὰ δεικνύουν, καὶ ἡ παράδοσις τοῦ λαοῦ λέγει τοὺς πτερωτοὺς ἄρακτους. Περὶ δρακόντων λοιπὸν πτερωτῶν πρόκειται, καὶ οὗτοι καθίστανουσι τὸ τέμπλον λόγου ἄξιον. Ἡ παράστασις δὲν εἶνε συνήθης, πολλοὺ δ' ἐνδιαφέροντος θὰ εἶνε μία μελέτη περὶ τῶν παραστάσεων τούτων τῶν ξυλογύπτων τέμπλων, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ εὐρῶ κάποτε εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσω διὰ μακρῶν.

Οἱ θέλοντες νὰ κατεδαφισθῇ ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος, εὐρον πρόθυμον τὸν κ. Λαμπάκη νὰ τοὺς εἴπῃ, ὅτι πρέπει νὰ κατεδαφισθῇ. Καὶ αὐτοὶ μὲν ζήτουν νὰ ὀχυρωθοῦν ὅπισθεν τῆς αὐθεντίας τοῦ κ. Λαμπάκη, καὶ ὁ κ. Λαμπάκης βεβαίως λησμονεῖ τὰ πάντα διὰ νὰ φανῇ εὐχάριστος.

Λησμονεῖ πόσον σέβεται μερικά χριστιανικὰ μνημεῖα, ὅπως μερικά πέτρας, ὅπου φυλάττει ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ Σατανᾶ, μερικά φιαλίδια, τὰ ὁποῖα γεμίσει μὲ ὕδωρ ἀπὸ ποτάμια τῆς Μ. Ἀσίας, ἀρώματα καὶ λιθωντούς. Ἀκόμη καὶ ἄγρια διάφορα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκουν καὶ τοῦ πηγαινῶν μερικῶν ἀπὸ τοὺς δρόμους, καὶ σαδάλια, καὶ ψάλας καὶ κομβοσχόνια, καὶ τουπούζια, ἢ τὸ ῥοπαλά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶνε γεμάτον τὸ κατ' εὐφημισμὸν καλούμενον Μουσεῖον ἐβραιοπάζαρο τοῦ. Οὕτως ὁ ἐπιφανὴς Σπριτσιγφόρης ὠνόμασε τὸ μουσεῖον τοῦ κ. Λαμπάκη.

Ὅλα αὐτὰ τὰ λησμονεῖ ὁ κ. Λαμπάκης. Καὶ αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου δὲν ἀξίζουσι τίποτε, ὅπως δὲν ἀξίζει τίποτε καὶ ἡ διατριβὴ τοῦ κ. Ἀδαμαντίου, ὁ ὁποῖος ὑπερασπίζεται τὸν ναόν.

✱

Ἀλλὰ δὲν ἀξίζει μόνον ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος, τὸ θαυμάσιον κιβώριον τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς δὲν ἀξίζει. Διότι ὁ κ. Λαμπάκης εἶνε «Τηνιακός», ὅπως εἶπεν ὁ ἴδιος. Γνωστὸν δὲ τυγχάνει ὅτι οἱ Τήνιοι ἐρίζουν μὲ τοὺς Παρίους, καὶ ἡ Ἐθαγγελίστρια μὲ τὴν Ἐκατονταπυλιανήν. Ἄς πῆσῃ λοιπὸν τὸ κιβώριον, ἀφοῦ εἶνε Τήνιος ὁ κ. Λαμπάκης.

Ἐγραφεὶ ὁ αὐτοκαλούμενος Χριστιανολόγος μερικά σελίδας περὶ τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς. Καὶ εἰς τὴν μερίδα τῆς Ἐκδοτικῆς τῆς ἐφημερίδος

αὐτοὶ, δὲν ἐκπρύχθησαν ἐθνικὰ μνημεῖα, διότι δὲν ἀπειλεῖται ἡ καταστροφὴ τῶν, ἀφοῦ λειτουργοῦνται οἱ ναοὶ οὗτοι καὶ εἶνε ἀνοικτοὶ εἰς τὴν κοινὴν λατρείαν.

Ἐκεῖνο τὸ μνημεῖον, τοῦ ὁποίου ἀπειλεῖται ἡ καταστροφὴ, εἶτε ἐκ τῆς ἐρημώσεως, εἶτε ἐξ ἀνθρώπων, ἐκεῖνο κηρύσσεται καὶ εἶνε, ὅπως καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, μνημεῖον ἐθνικόν.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΕΤΑΡΤΗ 21 ΜΑΪΟΥ

Σελήνη 5 ἡμερῶν

Ανατολὴ ἡλίου ὥρ. 4 λ. 41. — Δύσις ὥρ. 7.15

Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ Κυκλάδων κ. Δουριώτης, τηλεγραφῶν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς «Σφρακτηρίας» ἀπὸ τὸ πέλαγος, προσθέτει τὴν πολῦτιμον πληροφορίαν, ὅτι ὁ κυβερνήτης τοῦ πολεμικοῦ οὗτε ὅταν ἐφθασεν οὗτε ὅταν ἐπέστρεψεν, εὐηρεστήθη νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν νομάρχην. Καὶ ὁ νομάρχης ἠναγκάσθη νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν παραλίαν διὰ νὰ βεβαιωθῇ μὲ τὰ μάτια τοῦ ἂν τὸ πλοῖον ἦλθε.

Δὲν γνωρίζομεν τὰ μυστήρια τῶν ναυτικῶν κανονισμῶν διὰ νὰ ἴδωμεν ἂν καὶ ὁ κυβερνήτης ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ κάμῃ τοιαύτην δήλωσιν εἰς τὸν νομάρχην. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἡ «Σφρακτηρία» δὲν ἐστέλλετο ἐκεῖ διὰ νὰ κάμῃ γυμνάσια, ἀλλ' ἐπήγαγε νὰ περιμαζεύσῃ τοὺς φυγάδας τῆς Σάμου, αὐτὸ δὲ ἦτο ζήτημα ὀλιγώτερον ναυτικὸν καὶ περισσότερον ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικόν. Ἐπομένως ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀνώτατος διοικητικὸς ὑπάλληλος, ἔπρεπε νὰ γνωρίξῃ τὰς διαφόρους κινήσεις τοῦ πλοίου καὶ τὴν ἐκβασίν τῶν διαβημάτων τῶν.

Δυστυχῶς αὐτὰ τὰ δείγματα ἐλλείψεως συνεννοήσεως μεταξύ ἀρχῶν, ἰδίως στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν, εἶνε πολὺ συχνὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττουν. Δὲν θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὀφείλονται εἰς ὑπεροψίαν. Ἀλλὰ καὶ ὡς προΐοντα ἀδιαφορίας εἶνε λίαν θλιβερά καὶ ἀποδεικνύουν χαλάρωσιν τῶν σχέσεων αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ὑπάρχουν μετὰ τῶν διαφόρων ἀρχῶν διὰ νὰ γίνεσθαι ὅπως πρέπει ἡ ὑπηρεσία.

Ὅπως δὴποτε καλὸν θὰ εἶνε εἰς τὴν ὑπεροψίαν τῶν νομαρχιῶν νὰ προστεθοῦν καὶ ρε-

Ἐγραψεν ὁ αυτοκαλούμενος Χριστιανολόγος μερικές σελίδας περὶ τῆς Ἑκατονταπυλιανῆς. Καὶ τί εἶπε νομίζετε; Ἐκρυσσε τοὺς κώδωνας τοῦ ναοῦ καὶ ἐκάλεσεν τὸν λαὸν καὶ τὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, ὠμίλησε πρὸς τὸ συνηγμένον πλῆθος περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἐνὸς νέου κτισμένου καὶ καμινώσαντος Ἐπιπέδου τῆν Πάτραν, εἰς ἐπιφόρων εἰδῶν ὀπτασίας, το κίβωριον δὲν τὸ εἶδεν.

Εἰς τὰς Πάτρας ἔκαμε διαλέξεις διὰ τὴν φανατίσθη τὸν κόσμον κατὰ τοῦ ἰδρυομένου ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Γοτθικός, λέγει, εἶνε ὁ ναός, καὶ ὁ ναός δὲν εἶνε γοτθικός. Ἀλλὰ τὸ ἔλεγε, διότι δὲν ἐνεκρίθη κάποιον ἄλλο σχέδιον, τὸ ὁποῖον τὸν ἐνδιέφερον. Σημειώσατε δὲ ὅτι μετὰ τὴν κατάπληξίν μου ἤκουσα εἰς τὰς Πάτρας τὴν διαβόλαιωσιν, ὅτι ὁ κοπτόμενος ὑπὲρ τῶν βυζαντινῶν ρυθμῶν οὔτε εἶδε κἀν τὰ σχέδια τοῦ ναοῦ.

Ἀπὸ τὸν ἐγερθέντα θόρυβον, διαβαίνων ἐκ Πατρῶν, ἐπῆγα νὰ ἐξετάσω τὰ σχέδια. Μετὰ τὸν μηχανικὸν τοῦ δήμου ἐπὶ ὥρας καὶ ὄχι ἅπαξ εἶδον καὶ ἐμελέτησα ὅλα τὰ σχέδια μετὰ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ναός ἔχει γενικὸν σχέδιον βυζαντινόν· ἀλλ' ἐξωτερικῶς τοῦ ἔδωκαν ὄψιν ἀρχιτεκτονικῆς ὄχι γοτθικῆς, ὅπως ἐνόμιζον κατόπιν τοῦ θορύβου τοῦ κ. Λαμπάκη, ὅτι θὰ ἴδω, ἀλλὰ τῆς Ἀναγεννήσεως. Καὶ ἐγὼ ὠμίλησα, συνεβούλευσα τοὺς ἀρμοδίους, χωρὶς νὰ τὸ διατυμπανίσω καὶ εἶνε πρόθυμοι οἱ ἐν Πάτραις, ἄνδρες φιλοῦντες τὰ πατρία, νὰ προσδώσωσιν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν αὐτῶν ὅ,τι βυζαντινὸν τοῦ λείπει.

Ὁ κ. Λαμπάκης ἔκαμε διαλέξεις διὰ τὴν φανατίσθη τὸν κόσμον, ὅτι θέλουν νὰ ἐγείρουν ναὸν γοτθικὸν, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὰ σχέδια τοῦ ναοῦ.

Ὅριστε λοιπὸν ὅποια εἶνε ἡ ἐπιστημονικὴ πίστις τοῦ κ. Λαμπάκη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν αὐτοῦ φθάνει νὰ εἶπω, ὅτι εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον ὁ Στριτσιγόφσκη, κατάπληκτος, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, δι' ἃσα ἤκουσεν, ἠναγκάσθη νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐχὴν, ὅτι «καίρος πλέον ν' ἀρχίσῃ ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικωτέρα ἐρευνα τῶν χριστιανικῶν πραγμάτων». Ὁ κ. Ι. Στριτσιγόφσκη εἶνε ὁ διαπρεπέστατος βυζαντινολόγος τεχνοκρίτης. Ἦναγκάσθη δὲ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐχὴν ταύτην καὶ νὰ τὴν γράψῃ, ὅταν ἤκουσε τὸν κ. Λαμπάκην νὰ ὀμιλῇ περὶ ἀνακαλύψεων τοῦ Κατακομβῶν καὶ Φυλακτηρίων καὶ Εὐαγγελίων, — πράγματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν κτῆμα τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ πολλοῦ καὶ μόνον ὁ κάμνων περὶ αὐτῶν ἀνακοινώσεως δὲν τὸ ἐγνώριζεν. Ὁ ἐπιστάνης δὲ καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων κ. Diehl τὸν συμβουλεύει, πρὶν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξερευνήσῃ κανὲν χριστιανικὸν μνημεῖον τῆς Ἑλλάδος, νὰ μελετήσῃ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Bayet.

Θαυμάζει ὁ κ. Diehl τὸν νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ κ. Λαμπάκη, ἐνθουσιασμὸν, ὁ ὁποῖος τὸν κάμνει νὰ νομιζῇ ἀνακαλύψεις πράγματα πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς τὴν ἐπιστήμην. Καλὸν ὅμως εἶνε τοῦ λέγει νὰ μὴ παίρῃ τὸν Πειραιᾶ διὰ κινεῖνα ἄνθρωπον, κατὰ τὸν μῦθον, καὶ τὸ ὄνομα μιᾶς μονῆς ὡς ὄνομα ἡγουμένου. Καλὸν εἶνε, τοῦ λέγει, νὰ διαβάσῃ καλύτερα τὰ κείμενα, νὰ σχετισθῇ περισσότερον μετὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας. Καὶ ἀφοῦ τοῦ δίδει καὶ ἄλλας συμβουλὰς, τὰς ὁποίας θὰ ὑπενθυμίσω ἄλλοτε εἰς τὸν κ. Λαμπάκην διὰ νὰ μὴ τὰς λησμονῇ καὶ νὰ ὠφελῇ ἐξ αὐτῶν, τὸν συμβουλεύει τέλος νὰ διαβάσῃ καὶ τὸν Bayet.

Αὐτὰ λέγει ὁ Diehl διὰ τὸ φυλλάδιον περὶ Δαφνίου, περὶ τοῦ ὁποίου σεμνύνεται ὁ κ. Λαμπάκης. Εἶνε δὲ τοῦ Bayet τὸ ἐγχειρίδιον τὸ ἀλφαιθητάριον τῆς Βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας.

Ὅριστε λοιπὸν ὅποια εἶνε ἡ ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ κ. Λαμπάκη.

✱

Καὶ τώρα ἀποτείνομαι εἰς τὸν φιλόπολιν λαὸν τῆς Καλαμάτας, τὸν ἀγαπῶντα τὴν πόλιν καὶ σεμνυνόμενον διὰ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, κατὰ συνέπειαν δὲ σεβόμενον τὰ τεκμήρια τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Ὁς ἐπιστήμων λοιπὸν σεβόμενος καὶ ἐγὼ ε-

✱

Καὶ τὴν ἀποτεινόμεναι εἰς τὸν φιλόπολιν λαὸν
τῆς Καλαμάτας, τὸν ἀγαπῶντα τὴν πόλιν
καὶ σεμνυνόμενον διὰ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, κατὰ
συνέπειαν δὲ σεβόμενον τὰ τεκμήρια τῆς ἱστο-
ρίας αὐτῆς.

Ὡς ἐπιστήμων λοιπὸν σεβόμενος καὶ ἐγὼ ἐ-
αυτὸν καὶ ἀγαπῶν τὸν ὠραῖον τόπον μου:

Καθιστάνω ἐνώπιον τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπι-
στήμης ὑπευθύνους τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἄλ-
λους κατοίκους τῆς πόλεως, ἐὰν συντελέσωσιν
εἰς τὸν βανδαλισμὸν τῆς κατεδαφίσεως ἐνὸς ἱ-
στορικοῦ μνημείου τῆς πόλεως των. Διὰ τοῦτο
ἐκηρύχθη ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μνη-
μεῖον ἔθλικόν· διότι ἐκινδύνευε νὰ καταστραφῇ.
Οἱ ἄλλοι ναοὶ, οἱ ὅποιοι εἶνε παλαιοὶ καὶ